

Do referatu tego nawiązywał w niektórych miejscach prof. dr Z. Stieber, który omówił temat: *Stan slawistyki we Włoszech, Francji, krajach Beneluksu oraz w USA*. Prof. Stieber scharakteryzował główne tendencje rozwojowe slawistyki w krajach zachodnich, a także zwrócił uwagę na zjawisko pewnych wahań, jakim ulega zainteresowanie studiami slawistycznymi zarówno wśród naukowców-wykładowców, jak i studentów w tych państwach. Wiąże się to niewątpliwie z implikowanym względami politycznymi wzrostem lub spadkiem zainteresowania sprawami słowiańskimi w krajach Zachodu. Referent omówił także działalność najbardziej znanych ośrodków słowianoznawstwa w wymienionych państwach oraz prace czołowych slawistów tych centrów.

Rozwinięciem fragmentów referatu prof. Stieberta, dotyczących slawistyki we Francji, były wykłady prof. dra W. Jakubowskiego na temat ruscystyki francuskiej oraz doc. dra M. Szymczaka o stanie słowianoznawstwa w Anglii i Kanadzie.

Dla zainteresowanych zagadnieniami słowianoznawstwa w państwach niemieckiego obszaru językowego, a także dla interesujących się sprawami nauki niemieckiej w ogóle, ciekawym ze wszech miar był referat prof. dra S. Urbańczyka pt. *Slawistyka w NRD, NRF, Austrii i Szwajcarii*. Autor ten omówił działalność głównych ośrodków slawistycznych w wymienionych państwach, przede wszystkim zaś placówek uniwersyteckich. Prof. Urbańczyk nie podjął (co zresztą nie było chyba celem referatu) próby szerszej analizy problemów współczesnej slawistyki niemieckiej. Jest to kwestia o tyle interesująca zarówno dla badacza stosunków słowiańsko-niemieckich, jak i zagadnień nauki niemieckiej, slawistyki oraz *Ostforschung*, że we wszystkich państwach niemieckiego obszaru językowego slawistyka jest dziedziną nauki o wielkich tradycjach, ma duże osiągnięcia, stanowi dyscyplinę rozbudowywaną i popieraną przez czynniki oficjalne, a jednocześnie znajduje się w dość specyficznej sytuacji z uwagi na postawę społeczeństw tych krajów wobec Słowian oraz nagromadzone tam nieporozumienia i schematy myślowe.

Do referatu prof. Urbańczyka nawiązywał w niektórych miejscach wykład prof. J. Śliżińskiego, rozważający kwestie slawistyki literaturoznawczej w NRD i na Węgrzech. Temat *Językoznawstwo slawistyczne w Litewskiej Republice Radzieckiej* opracował na sesję dr S. Glinka.

Przedstawione wyżej skrótowo referaty stały się następnie podstawą dyskusji. Ogólnie powiedzieć można, iż sesja będąca jedną z imprez naukowych poprzedzających warszawski Kongres Slawistów, stanowiła bogaty przegląd zagranicznej działalności słowianoznawczej, potrzebny dla orientacji co do skali zainteresowań i prac badawczych slawistów w krajach niesłowiańskich. W związku z tym materiały sesji zostaną opublikowane w formie odrębnego wydawnictwa.

Tadeusz Seweryn Wróblewski

SESJA NAUKOWA KU CZCI JAKUBA BARTA-ČIŠINSKIEGO

W dniu 17 stycznia 1972 r. w Zakładzie Słowianoznawstwa PAN w Warszawie odbyła się sesja naukowa związana ze 115-roczną urodzin największego poety łużyckiego Jakuba Barta-Čišinskigo. Sesja zgromadziła naukowców czechosłowackich, serbołużyckich i polskich, którzy w przedstawionych referatach omówili różne aspekty twórczości poety, a także jego życia i działalności na polu narodowym. Należy podkreślić, że była to pierwsza tego typu konferencja zorganizowana w Polsce, toteż jej znaczenie dla opracowania naukowej monografii Čišinskigo jest niemałe,

tym bardziej że inicjatorom sesji udało się zgromadzić grupę referentów, których nazwiska i autorytet naukowy znane są i uznane w kręgach slawistów wielu krajów. Gwarantowało to wysoki poziom przygotowanych prac, z których kilka wniosło istotny wkład do badań poświęconych Čišińskiemu, przynosząc wiele nowych materiałów i ujęć.

Sesję otworzył kierownik Zakładu Słowianoznawstwa PAN, prof. dr Z. Stieber, który powitał zebranych, a szczególnie serdecznie gości serbołużyckich, oraz odczytał przesłane do sekretariatu sesji pozdrowienia i depešze.

Pierwszym referentem był dyrektor Serbołużyckiego Instytutu Ludoznawczego w Budziszynie, znany w Polsce ze swej działalności i serdecznych związków z naszym krajem — prof. dr P. Nowotny, który przedstawił referat pt. *Pojęcie ojczyzny u Čišińskiego*. Referent, który problemy postawy narodowej Barta omówił w odrębnej publikacji (*Čišińkeho narodny program na zakładže jeho swětonahlada*, Budziszyn 1960), na podstawie szczegółowej analizy twórczości Čišińskiego stwierdził, iż dla poety pojęcie „ojczyzna” posiada specyficzne znaczenie związane z sytuacją narodu serbołużyckiego na przełomie XIX i XX w., z uciskiem narodowym i społecznym Serbołużyczan, brakiem własnego państwa. Poeta w wielu utworach wyjaśniał, co rozumie pod pojęciem „ojczyzna” (*wótčina*), nie pokrywającym się przecież ani z określonym obszarem geograficznym, ani nawet etnicznym; chodzi tu raczej o pojęcie wiążące się z odrębnym rozumieniem kultury narodowej, tradycji duchowej narodu, roli języka i folkloru. P. Nowotny wiele uwagi poświęcił rozwojowi pojęcia *wótčina* jako wątku literatury serbołużyckiej w okresie od twórczości H. Zejlera do utworów współczesnych poetów i prozaików — J. Brězana, K. Lorenca i in., kwestii różnic i podobieństw z wizją Barta-Čišińskiego.

Następny referat prof. dra J. Ślizińskiego z Zakładu Słowianoznawstwa PAN obszernie przedstawił zarówno recepcję twórczości Barta w Polsce, jak również jego związki z kulturą i poezją polską. Autor omówił niemal wszystkie przekłady utworów Barta na język polski, zwłaszcza ostatnie (zamieszczone w *Antologii poezji łużyckiej* oraz *Wyborze poezji* z 1966 r.), przeprowadził analizę i porównanie przekładów tych samych utworów dokonanych przez różnych tłumaczy polskich, oceniając je pod względem artystycznym i językowym.

Kolejny referent, znany polonista i sorabista czechosłowacki doc. dr J. Petr z Uniwersytetu im. Karola w Pradze, przedstawił temat *J. Bart-Čišiński a walka wyzwolenicza Bułgarów*. Referat, przygotowany na podstawie materiałów zachowanych w archiwum praskiego seminarium łużyckiego, ukazuje poetę w okresie jego studiów w Pradze, jako działacza „Serbowki”, interesującego się życiem narodowym i kulturalnym społeczeństw słowiańskich, w tym również Słowian południowych, co wyrażało się m. in. w żywym zajmowaniu się wydarzeniami zachodzącymi współcześnie w Bułgarii oraz jej kulturą i poezją.

Doc. dr F. Mětšk, kierownik Serbołużyckiego Archiwum Kulturalnego w Budziszynie omówił w swym referacie zachowane po Barcie Čišińskim materiały archiwalne, jego korespondencję i rękopisy. Referat ten, oparty na gruntownym studium istniejących źródeł kończy się niezbyt optymistyczną konkluzją, iż skromne i niepełne zbiory materiałów pozostałe po poecie nie mogą się już wzbogacić, gdyż spuścizna po nim została w różny sposób rozproszona i zniszczona (m. in. przez *Gestapo* w Pradze i Budziszynie).

Obrady popołudniowe zainaugurował referat pracownika Zakładu Słowianoznawstwa PAN, dra S. Byliny, pt. *Przeszłość narodu serbołużyckiego w poezji Jakuba Barta-Čišińskiego*. Tematyka historyczna pojawia się dość często w twórczości poety, toteż omówienie jej w oddzielnej pracy przyniosło wiele ciekawych infor-

macji, tym bardziej że autor referatu poświęcił wiele uwagi poglądom historiozoficznym Barta i roli, jaką przypisywał poeta tradycji historycznej w utrzymaniu świadomości narodowej społeczeństwa serbołużyckiego.

Dr Piotrowska z Zakładu Słowianoznawstwa PAN przygotowała na sesję pracę pt. *Próby dramatyczne J. Barta-Čišinskigo*, szczegółowiej omawiając sztukę historyczną *Na Hrodzišču* oraz inne drobniejsze utwory dramatyczne. Autorka poświęciła wiele uwagi kwestii oryginalności względnie wtórności „prób dramatycznych” Barta, który czerpał wzory przede wszystkim z literatury czeskiej (*Stary Serb*).

Kolejny wykład dra E. Madanego z Zakładu Słowianoznawstwa PAN należał do najciekawszych referatów wygłoszonych na sesji. Autor zajął się w nim liryką Barta-Čišinskigo przeprowadzając drobiazgową analizę jego twórczości. Jak wiadomo Bart-Čišinski posługiwał się w swej poezji najróżniejszymi formami dążąc do wykazania, iż język łużycki jest w pełni sprawnym materiałem artystycznym dla poety. W związku z tym zarzucano Bartowi zbyt skomplikowaną formę utworów, rzekomo przesadne koncentrowanie się na formalnej stronie twórczości, uprawianie „sztuki dla sztuki”. Madany, analizując utwory poety, zwrócił uwagę na powiązania jego twórczości z wielką poezją europejską — dawną i współczesną Bartowi, w tym również z poezją polską.

Referat końcowy wygłosił dr A. S. Matyniak z Uniwersytetu Łódzkiego, omawiając Polonica w korespondencji Čišinskigo. Referent dokonał przeglądu korespondencji poety, zwracając uwagę na liczne wzmianki rozsiane w jego listach wskazujące na jego zainteresowania Polską, jej kulturą i literaturą.

Krótką dyskusja i podsumowanie prof. dra J. Ślizińskiego zamknęły tę bardzo ciekawą dla interesujących się życiem i twórczością Jakuba Barta-Čišinskigo, a także życiem duchowym i literackim Serbołużyczan, sesję, będącą niewątpliwie dużym osiągnięciem naukowym i organizacyjnym Zakładu Słowianoznawstwa PAN.

T. S. W.

III SESJA HISTORYCZNA W NOWEJ SOLI

Dnia 13 lutego 1972 r. odbyła się w Nowej Soli trzecia z kolei sesja historyczna, zorganizowana przez tamtejsze Muzeum i działające przy nim Towarzystwo Przyjaciół Muzeum. Tym razem sesja wiązała się tematycznie z XXX-rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej. Otwarcia III sesji dokonał i obradom przewodniczył mgr Paszkowski, wiceprzewodniczący Prezydium PRN w Nowej Soli.

Referat wstępny wygłosił kustosz Muzeum Aleksander Fudalej, wiążąc ogólną tematykę sesji z zagadnieniem historii osadnictwa w powiecie nowosolskim. Do lokalnych warunków nawiązał też dr Marian Skarbek w głównym referacie sesji o roli PPR na Ziemi Lubuskiej. W wielu przypadkach wywody swe ilustrował konkretnymi przykładami z najbliższego regionu i z samego miasta Nowej Soli. Padały przy tym nazwiska tamtejszych pionierów repolonizacji i tworzenia władzy ludowej, z których kilku aktywnie uczestniczyło w sesji, uzupełniając ustalenia referenta osobistymi wspomnieniami i wnioskami.

Koreferat wygłosił dr Bogdan Kres, ujmując tematykę regionalną w szerokim kontekście zagadnienia historycznej roli PPR w odzyskaniu i zagospodarowaniu polskich obszarów nadodrzańskich i nadbałtyckich. Na tym tle dr Janusz Sobczak z Instytutu Zachodniego przedstawił szereg zagadnień z powojennych dziejów sto-